

Halachos of Rosh Hashana

דברים פרק ל

(יא) כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאה היא ולא רחקה היא. (יב) לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה. (יג) ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה. (יד) כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשתו.

רמב"ן שם

וטעם כי המצוה הזאת – על כל התורה כולה.

והנכון כי על כל התורה יאמר: כל המצוה אשר אנכי מצוה היום (דברים ח'א'), אבל המצוה הזאת – על התשובה הנזכרת, כי: והשבות אל לבבך (דברים ל'א'), ושבת עד י"י אלהיך (דברים ל"ב') – מצוה שיצוה אותנו לעשות כן, ונאמרה בלשון הבינוני לרמוז בהבטחה כי עתיד הדבר להיות כן, והטעם לאמר: כי אם יהיה נדחך בקצה השמים (דברים ל"ד') ואתה ביד העמים תוכל לשוב אל י"י, ולעשות כל מה שאנכי מצוה היום, כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך אבל קרוב אליך מאד לעשותו, בכל עת ובכל מקום. וזה טעם: בפיך ובלבבך (דברים ל"ד') – שיתודו את עונם ואת עון אבותם בפהם, וישובו בלבבם אל י"י ויקבלו עליהם קיום התורה לדורות, כאשר הזכיר: אתה ובניך בכל לבבך (דברים ל"ב') כאשר פירשתי.

מסכת ערובין נ"ד

א"ר אמי מ"ד {משלי כ"ב:י"ח} "כי נעים כי תשמרם בבטנך יכונן יחדיו על שפתיך" אימתי ד"ת נעי' בזמן שתשמרם בבטנך, ואימתי תשמרם בבטנך, בזמן שיכונן יחדיו על שפתיך....
ר' יצחק אמר מהכא {דברים ל"ד'} "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" אימתי קרוב אליך בזמן שבפיך ובלבבך לעשותו.

רש"י שם

אימתי שמחה וכו' בזמן – שיודע לדרוש הלכות חג בחג. דבר אחר אימתי שמחה לאיש, אימתי אדם שמח בתלמודו, בזמן שיש לו מענה כששואלין ממנו דבר הלכה.

סליחות

שולחן ערוך אורח חיים תקפ"א

(א) נוהגים לקום באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים.
להגה: ומנהג בני אשכנז אינו כן, אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקוע אחר התפלה שחרית,

משנה ברורה שם

(ד) לומר סליחות – ואף יחיד יוכל לומר אותם שאין בהם י"ג מדות. ובסליחה שנזכר י"ג מדות ידלג אותן תיבות. וכן אותם הבקשות שהן בלשון תרגום כגון מחי ומסי וכו' ומרן די בשמיא וכו' לא יאמר כשאין שם מנין עשרה [א"ר].
(ו) ועוד טעם שקבעו ד' ימים שכן מצינו בקרבנות שטעונים ביקור ממום ד' ימים קודם הקרבה ובכל הקרבנות בפ' פנחס כתיב והקרבתם עולה ובר"ה כתיב ועשיתם עולה ללמד שבר"ה יעשה אדם עצמו כאלו מקריב את עצמו ולכן קבעו ד' ימים לבקר כל מומי חטאתו ולשוב עליהם.

ערוך השולחן אורח חיים סימן תקפא

סעיף ד: ודע שיש לזהר בסליחות אלו בה"ב בשני דברים האחת דאלו שאינם מתענים ובהסליחה מוזכר לשון תענית או צום לא יאמרו זה דלא ליהוי כדובר שקרים ויאמרו לשון תפלה במקום תענית והשנית כי בהרבה מהסליחות נזכר שאמירתנו היא בלילה וקודם עלות השחר כמו בזעקם בעוד ליל או באשמורת הבקר וכיוצא באלו ועכשיו שבהרבה מקומות אומרים סליחות בעוד שכבר היום גדול והוא דובר שקרים ולכן ידלגו תיבות אלו...

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן קה

... הרי חזינן שלענין מנהג דסליחות לא סגי בעת רצון דצבור וביהכ"נ ועת רצון דעשיית אלא צריך גם עת רצון מצד הזמן של הלילה שהוא מחצות ולהלן. וגם צריך עת רצון דביהכ"נ כמפורש ברמב"ם וגם עת רצון דצבור שסתם ביהכ"נ הוא בצבור וגם הא מתירין לאבל לילך לביהכ"נ בער"ה שמרבים בסליחות ואם לא היה צריך צבור לא היו מתירין לאבל. וגם בלא זה הא צבור צריך בשביל אמירת י"ג מדות. עכ"פ חזינן שהקפידא לומר דוקא באשמורת וה"ה מחצות ולא קודם חצות אף שהוא בצבור וביהכ"נ...

... אבל עד חצות הא גם סליחות אין לומר, ג"כ כיון שאינו איסור מדינא דאחר השבת שוב הוא בדין חול מדינא יש להתיר בשעה"ד כזה שא"א אח"כ ויתבטלו מלומר סליחות ולא יהיה התעוררות לתשובה. אבל צריך לפרסם ולהודיע שהוא רק הוראת שעה מפני הדחק רק בשנה זו ולשנה הבאה יאמרו סליחות בזמן.

שליח ציבור

שולחן ערוך אורח חיים תקפ"א:א

הגה: ... וידקדקו לחזר אחר שליח צבור היותר הגון והיותר גדול בתורה ומעשים שאפשר למצא, שיתפלל סליחות וימים נוראים; ושיהא בן שלשים שנים, גם שיהא נשוי (כל בו). מיהו כל ישראל קשרים הם, רק שיהיה מרצה לקהל.

משנה ברורה שם

(יב) שיהא בן שלשים – שאז ראוי בן לוי לעבודה ותפלה הוא כנגד עבודה וגם שאז לבו נשבר ונדכה: שער הציון סימן תקפא

שער הציון שם

(כב) דרכי משה. ושם כתוב בלשון זה, "ומצוה מן המובחר שיהא למעלה מבן ל' שאז לבו נשבר ונדכה," עד כאן לשונו, אכן באמת תיבות אלו אין להם שום ביאור, דהלא אדרבה בן ל' לכה, וכשאדם חזק בכח אין לבו נשבר, וביותר קשה לשון הכל בן שכתב שם. "ומצוה מן המובחר מבן שלשים שאז הוא ימי הזקנה ולבו נכנע ונשבר יותר." ולכאורה הייתי אומר שטעות סופר הוא בכל בו וברמ"א וצריך לומר בן שלשים ונתחלף ס' בל'. אבל בחופשי בארחות חיים שהוא מקור לכל דברי הכל בו כידוע, מצאתי שם גם כן הגרסא שלשים, אבל לשונו שם מתוקן יותר, וזה לשונו שם בהלכות תפלה, "וצריך לדקדק שיהיה בשניו כמספר שני העובדים עבודה, מכ"ה שנה ולמעלה, והמצוה מן המובחר מבן ל' שנה שאז הוא בחצי ימי הזקנה ולבו נכנע ונשבר יותר," עד כאן לשונו:

ערוך השולחן שם סעיף ו

... ובדרך כלל יזהרו מאד שלא לבא לידי מחלוקת בעניינים אלו וכל מי אשר יראת אלקים בקרבו יבטל דעתו אף שנראה לו שעושים שלא כהוגן כדי שלא לבא לידי מחלוקת וע"פ הרוב השטן מרקד בעניינים כאלו כידוע ולכן המשתדל א"ע למנוע מחלוקת שכרו גדול מאד:

ערב ראש השנה

שולחן ערוך אורח חיים תקפ"א

(ב) נוהגים להתענות ערב ראש השנה.

שולחן ערוך אורח חיים תקס"ב

(א) כל תענית שלא שקעה עליו חמה, דהינו שלא השלימו עד צאת הכוכבים {דהינו שיראה ג' כוכבים בינונים או שהלבנה זורחת בלילה ונתאיר על הארץ (הגהות אשרי פ"ק דתענית והגהות מימוני פ"א)}, אינו תענית; ואם דעתו לאכל קדם לכן, אינו מתפלל עגנו.

{הגה: מיהו נוהגין להתפלל עגנו אף על פי שאין משלימין עד צאת הכוכבים, נכן דעת מקצת הבותא (תה"ד סימן קנ"ז); ונראה לי דדוקא ביחיד דאמר עגנו בשומע תפלה, דבלאו הכי יכול להוסיף כמו שנתבאר לעיל סי' קי"ט, אבל שליח צבור לא יאמר עגנו אלא אם כן משלימין, נכן נוהגין.}

קיצור שולחן ערוך סימן קכח

סעיף יד

בערב ראש - השנה נהגו כולם להתענות עד אחר מנחה שאז טועמין איזה דבר שלא ליכנס ליום - טוב כשהוא מעונה, וכל היום יעסוק בתורה ובמצות ובתשובה. ומכל - שכן בעבירות שבין אדם לחבירו, ולא ימתין עד ערב יום הכפורים אלא יקדים את עצמו היום לבקש מחבירו מחילה.